

KÖZREND, MAGÁNREND, KÖZBIZTONSÁG

Bármely állami vagy civil biztonságteremtő törekvés szilárd társadalomfilozófiai kiindulópontja lehet az a felismerés, hogy az ember biztonságigénye a történelem kezdetei óta egymást váltó generációk ösztönössé vált önvédő reflexein és áthagyományozott tudásán alapul.²⁹ A biztonsági igény, mint alapszükséglet az emberi magatartást motiváló tényezők egyike. E belső hajtóerő működése befolyásolja az egyén interperszonális kapcsolatait, meghatározza a közösségek belső viszonyait, és a társadalomirányító tényezők közösségi megítélését is.

Az ember biztonságérzete lényegében annak feltételezése, hogy védett a bűnözéssel és más integritását támadó jogellenes, vagy erkölcstelen magatartásokkal, az állam önkényével, a terrorizmussal, katasztrófákkal, járványokkal, háborúkkal és általában a létbiztonságot veszélyeztető jelenségekkel szemben. Ilyen módon, az egyén illetve a közösség biztonságérzete visszatükrözi, az életviszonyok, szinte minden lehetséges veszélyét és kockázatát.

Mindezek hatására a biztonságigény olyan társadalomszervező erőként jelenik meg, amelynek következtében a közrend, illetve a magánrend védelme érdekében történő állami közreműködés a legfontosabb közügyek rangjára emelkedhet. A politikaképződés törvényszerűségei szerint, az emberek biztonságigényének megfelelő rend a politika értelmét, vezérlő eszméjét, valamint értékadó tartalmát jelentő közjónak minősül. A kérdés, amire választ keresünk az hogy, a magánrend védelme érdekében az állam eddig miként tett eleget védelmi, közreműködői feladatának, továbbá, hogy a jövőre nézve, milyen peremfeltételek megteremtése szükséges ahhoz, hogy a magánrend védelme megfelelhessen az előre jelezhető biztonsági kockázatoknak.

Tapasztalataink szerint a magánbiztonság védelmének jogpolitikai felfogása és jogi háttere hosszú ideje nem támogatta kellő mértékben a valóban hatékony civil védekezés kibontakozását. Feltevésünk ellenőrzése érdekében a magánrend védelmének helyzetével kapcsolatban át kell tekinteni a XX-XXI. század fordulóján bekövetkezett mélyreható társadalmi változásokban biztonsági kockázatait, illetve a posztmodern fejlődés társadalmi politikai következményeinek veszélyeiben rejlő kockázatokat. E mellett önálló kockázati tényezőként kell figyelembe vennünk azt is, hogy a társadalom irányító tényezői mennyiben voltak képesek megfelelően reagálni a változó világ negatív fejleményeire

Hazánkban 1989 óta zajló nagy társadalmi transzformációt kísérő negatív jelenségek hátterében hosszú ideig a posztszocialista rendszer válságtünetei³⁰, a rendszerváltást követő évek utoléró modernizációs fejlődésének kriminogén tényezői majd a gazdasági válság társadalmi következményei, illetve e fejlemények egymásra épülő illetve kölcsönhatásban álló hatásmechanizmusai működtek.

²⁹ Maslow: Motivation and the Personality Harper and Rowe New York 1970. www.index.hu/tudomány (letöltés ideje: 2013.07.07)

³⁰ Vö. Andorka Rudolf gondolatai. In: Dús Ágnes (szerk.): A társadalmi beilleszkedési zavarok Magyarországon. Kossuth. Budapest, 1988.

Ami a jelent, és a közelmúltat illeti, a posztmodern fejlődés kriminogén hatású jelenségeit a XX. század fejlett ipari társadalmának mítoszaiban e berendezkedés, munka-, és életmintáiban termelési szektoraiban és a gazdasági növekedés kategóriáiban gondolkodva jellemezték³¹. A XXI. század átalakuló világrendje e fogalmi rendszerben azonban már aligha értelmezhető. Napjainkban már érzékelhető, hogy az elmúlt évtizedben az ipari termelés technológiai fejlettsége átlépte azt a határvonalat, amikor már nem a termelés és a munka, valamint az elosztás anomáliái jelentenek veszélyt a társadalomra, hanem a veszélyek forrása maga a termelés. Beköszöntött a reflexív modernizáció kora, amelyben maga a korlátlan és korlátozhatatlan fejlődés állít elő olyan kockázatokat, amelyek veszélyei már nem szoríthatók határok közé, és amelyekben a veszély diagnózisa egybeesik a kiszolgáltatottság felismerésével.³² Röviden szólva: Az egész világra kiterjedő rizikótársadalom jellemzői, a delokáció, a kiszámíthatatlanság, és a kompenzálhatatlanság.³³

Amíg Sack a modernizáció-elméletben, társadalmiváltozás-elméletben, valamint a posztmodernitás irodalmában fontos szerepet játszó részleméletekre támaszkodva következtetett a posztmodern társadalmak legfontosabb kriminológiai súlyú strukturális jellegzetességeire, (az inklúzió, az individualizáció és a gazdaság koncepciói)³⁴ Beck már a globalizálódó világ fejlődésének új szakaszát jellemző kockázatok teljességét tárja fel. E totalitásban a környezeti problémák, úgymint a globális felmelegedés, illetve annak földrajzi, természeti következményei, az ózonpajzs elvékonyodása, és az energiaproblémák, a hulladék és szennyezőanyagok növekedése, a környezet elsavasodása, az erdőirtás és a talajerózió, népességnövekedés, az élelmezési problémák, az urbanizációs hatások és következmények³⁵ együttesen egymásra hatva jelzik, az ún. második modernitásba vezető út rizikóit. Szembe kell tehát néznünk azzal, hogy mindezen jelenségek döntő hatást gyakorolnak az emberi társadalom működésére és szerveződésére, új világrend kialakulásához vezetnek.

A korábbi társadalmakat - az ókortól a XX. század második feléig fenyegető kockázatoktól és konfliktusoktól eltérően korunk és közeli jövőnk rizikói többségükben nem kívülről jövő, a hagyomány vagy a természet adottságaiból következő veszélyforrások véletlenszerűsége, hanem az élet valamennyi területén jelentkező elmélyült tudásunk hatására megjelenő kitermelt kockázatok, amelyeket egyre intenzívebben az állandósulás szintjéig befolyásol a globalizációs fejlődés³⁶. Beck szerint „a modern kor társadalmá már maga kívánja megteremteni saját jövőjét. A világkapitalizmus számításba veszi a jövő hasznát és nyereségét is, tehát a kalkulációban szerepel a kockázat is. E jelenségnek köszönhetően különbözik az összes korábbi gazdasági rendszertől”³⁷.

A kitermelt kockázatok társadalmi hatásai közül, csupán csak az egyéni és a közmorál leépülése, a normaszegés és a bűnözés hatókörének növekedése. E jelenség azért válik különösen veszélyessé, mert a kockázat-társadalom további strukturális

³¹ Fritz Sack: Társadalmi átalakulás és kriminalitás- a társadalmi átalakulás mint kriminalitás. Társadalmi átalakulás és OKKrl. Budapest, 1997. 99 o.

³² Ulrich Beck: Kockázat-Társadalom. Andokra Rudolf Társadalomtudományi Társaság. Századvég Kiadó. Budapest, 2003. 15. o.

³³ Irk Ferenc: Kétkedő kriminológia. Bíbor Kiadó. Miskolc, 2012. 65. o.

³⁴ Fritz Saack: i.m. 116. o.

³⁵ Lásd Erről részletesebben: Teke András kihívások-megfelelés – Tanulmányok a rendészeti stratégiáról. Rendészeti Szemle Különszám 2010. 173-199. o.

³⁶ Irk Ferenc: i.m. 49-64. o.

³⁷ Ulrich Beck: i. m. 9. o.

jelenségei egyidejűleg növelik a humánbiztonság, a létbiztonság kockázatait is.³⁸ Ebben az összefüggésben különösen aggasztó, hogy e társadalom körülményei között a valóság megismerését szolgáló tudományok szerepe egyre inkább kétségessé válik a termelőerők, kártevő hatásainak elhárításában. Úgy tűnik, hogy titkos koalíció szövődik a szigorú tudományosság, az élet által lehetővé tett, vagy előmozdított veszélyeztetése között.³⁹

A jövőt illetően még inkább kételyeket ébreszt a politikai irányítás és a technikai, gazdasági változás viszonyának étalakulása, amelyeket Beck négy tézisben körvonalazott:

- A haladás felváltja az egyetértést. Az alávetettek beleegyezésével történő hatalomgyakorlás elve demokratikusan megfelelődik a hagyomány uralmával szemben létrejövő, a megújulással azonosított politikai legitimációra nem szoruló műszaki, technikai újítások bevezetése révén.
- A fejlett társadalmakban uralkodó, viszonylagos jóléten alapuló politikai nyugalom csalóka látszata mögött, a politikai rendszer- olykor látványos - működése korlátozott, politizálástól független, ám a társadalom fejlődését döntő mértékben meghatározó, feltartóztathatatlan gazdasági folyamatok zajlanak.
- E fejlemények hatására a szociális- állami beavatkozások elhalványulása a mindeddig ismeretlen jövőbeni veszélyhelyzeteket teremtő nagy technológiai újítások hullámai a politika beszűküléséhez és a politikai rendszeren kívüli új politikai kultúra kialakulásához vezetnek.
- A politika politikamentessé, a politikamentes politikaivá válik. Amíg a szociális államban a „beavatkozó állam” hatalmi potenciálra tett szert, a jövőben társadalomalakítás lehetőségei a politikai rendszerről a műszaki- gazdasági modernizáció szubpolitikai rendszerébe tevődnek át.⁴⁰

A kérdés ezek után az, hogy a mennyiségi és minőségi szempontból egyaránt növekvő súlyos és kiszámíthatatlan gazdasági és természeti jelenségeket az állam miként lehet képes legalább az elviselhetőség szintjén kezelni.⁴¹ Egyet kell értenünk Irk Ferencel abban, hogy a hagyományos kockázatkezelési technikák, közöttük a büntetőjog ugyan részben működőképeseek, azonban teljesen alkalmatlanok arra, hogy részesei legyenek, az új makrokockázatok elhárítását célzó erőfeszítéseknek.⁴²

Az idézett megjegyzések főként a jövőre utalnak azonban, az állam cselekvőképességével kapcsolatos aggályainkat a jelenre nézve is erősítik múltbeli vagy éppen jelen idejű tapasztalataink. Azok ugyanis – amit a hazai rendészettudomány stratégiaalkotási kísérletei is igazolnak⁴³ -hogy az elmúlt évtizedekben a társadalomirányítás aktorai eddig nem alkottak a közrend védelmének irányító eszméit, fő irányait összefoglaló koherens jövőképet. E koncepcionális vákuum okainak részletes elemzése meghaladja jelen dolgozat kereteit. Ehelyett csupán arra van módunk, hogy a magánrend védelmének problematikáját fókuszban tartva kifejtsük e tárgykör szabályozásával összefüggő kritikai álláspontunkat.

³⁸ Juhász Erika: Biztonság és kockázatok a 21. század elején. A biztonság és az új világrend. Emberi Jogok Magyar Központja Közalapítvány. Budapest, 2008. 79-93. o.

³⁹ Ulrick Beck: i.m. 289-341. o.

⁴⁰ Ulrick Beck: i.m. 343-439. o.

⁴¹ Irk Ferenc: i.m. 70. o.

⁴² Irk Ferenc: i.m. 70. o.

⁴³ Finszter Géza: Víziók a rendőrségtől. Rendészeti Szemle 2008/1. szám 10-41. o. továbbá Kondorosi Ferenc: A rendészeti stratégia. Rendészeti Szemle 2008/1. szám. 309. o.

Hazánkban a magánrend védelmét szolgáló joganyag egyik legfőbb jellemzője az, hogy az egyes jogszabályok „túlhordott állapotban” súlyosan megkésve jelentek meg. E tünet háttérében a gazdasági fejlődés és a jog állandósult aszinkronitása illetve az időszerűség felismerésének továbbá a magánbiztonsági szektor ellenérdekűsége áll.

Azt gondolhatnánk, hogy a magángazdaság, illetve az annak védelmét szolgáló jog ellentmondásai a rendszerváltás utáni évek piacgazdaságában keletkeztek. Ez azonban nem így van, hiszen a hazai piacgazdaság kialakulásának első jelei már az 1968-as gazdasági reformot követően megjelentek. A korabeli jogi, gazdasági változások következményeként a gazdaság működésében és irányításában jelentős változások történtek:

- elvált a makroökonómiai gazdaságirányítás és a mikroökonómiai szabályozás szférája;
- a vállalatok tisztán gazdasági szervként működtek, leváltak a közigazgatásról;
- megszűnt a tervutasításos rendszer;
- a vállalatok között piacgazdasági kapcsolatok létesültek;
- lassú folyamatként elindult a magánvállalkozások létesítésének folyamata.

E történéseket nevezte Kornai János „skizofrén kísérletnek”, amellyel a válságba jutó tervgazdaságot az állampárti politikai rendszer keretei között a piacgazdaság eszközeinek alkalmazásával kívánták megújítani.⁴⁴ Az átalakulást a reformerők (reformszocialisták) és a régi rend konzervatív erői között zajló éles küzdelem kísérte. E konfliktusok közepette a változásokat kikényszerítő gazdasági nyomás, és nem kevésbé az 1956-os forradalom tapasztalatai elégségesek voltak egy mérsékelt ütemű, gyakorta megtorpanó gazdasági modernizációhoz, azonban kevésnek illetve erőtlennek bizonyultak ahhoz, hogy az idejét múlt államrendszert a gazdaság működésének igényeihez igazítsák. Ilyen módon a rendszerváltásig lényegében változatlanok maradtak az 1949. évi XX. tv. (Alkotmány) a tulajdoni rendszerre (az állami tulajdon primátusára), az állam meghatározó irányító és ellenőrző szerepkörére vonatkozó rendelkezései is. Ezen az alaphelyzeten nem változtatott az 1971. évi I. törvénnyel bevezetett alkotmányreform sem, amely lényegében csupán az állami vállalatokról szóló törvény megalkotását és az állami, valamint a szövetkezeti tulajdon egyenrangúságát deklarálta. Az adott alkotmányos feltételek között, az állampolgárookra vonatkozó államigazgatási és polgárjogi jogviszonyok elkülönültek, a vállalati jog pedig az úgynevezett gazdaság jogi koncepció elvi keretei között működött. Ideértve a gazdálkodási rend, illetve az állami tulajdon védelmét is.

Az állami tulajdon büntetőjogi védelme alapvetően három jogilag rendezett érdekkört ölelt fel:

- az állam pénzügyi érdekeinek védelmét,
- a termelés és a fogyasztás állami irányításának, valamint ellenőrzésének védelmét,
- a társadalmi tulajdonnal való helyes gazdálkodás ellenőrzését.

Gyakorlatilag az állami, főként vállalati tulajdon védelmét az üzemrendészeti szervek létrehozásáról, tevékenységéről szóló 14/1960. (II. 24.) Korm. rendelet, valamint a 14/1960. (III. 24.) Korm. rendelet alapján létrehozott paramilitáris rendészeti szervek látták el.

⁴⁴ Kornai János: Négy jellegzetesség. A magyar fejlődés politikai gazdaságtani megközelítésben. Közgazdasági Szemle 1996/1. szám 1-29. o.

A gazdaság átalakulása a decentralizált vállalati rendszer mellett a kereskedelem, a szolgáltatások, később a termelő tevékenység terén létesült, majd a privatizáció megindulása kapcsán egyre növekvő számú valódi, vagy kvazi vagyoni védelmi vállalkozások, a jogalkotó által figyelmen kívül hagyott, reális vagyoni védelmi igényei – mint a történelem kapcsán már annyiszor – ezúttal is megkerülték, vagy egyszerűen átlépték az anakronisztikus jogi akadályokat, és amely helyzethez az egyre bizonytalanabbá vált hatalmi struktúra egyébként elnézően asszisztált.

Az új jelenségekre a hatalom első reakcióként a magánnyomozás betiltásával reagált (61/1982. (VIII. 1.) BM rendelet). Később azonban –legalább felemás módon a közületi rendészeti szervek tevékenységéről szóló 6/1988. (II.2.) MT rendeletben reagált a gyorsan változó gazdaság magánbiztonság-védelmi jellegű igényeire is. A jogszabály ugyan feloszlatta az állami tulajdon védelmezésének hagyományos szervezetét az üzemrendészeti szerveket, azonban az új apparátus tevékenységének fő célja továbbra is a közületi szervek tulajdonának (praktikusan a társadalmi tulajdon) védelme volt. Mintegy „kiskapuként” az Mt. rendelet lehetőséget adott arra, hogy az ún. közületi szervek védelmi feladataikat rendészet létrehozásával vagy „más módon” lássák el (MT rendelet 3.§-a). Ez a homályos, megfogalmazás adott lehetőséget arra, hogy az akkoriban „vadon termő” magánbiztonsági vállalkozások szerepet kapjanak a közületi szervek vagyonának védelmében is. Az említett megoldás nem mellesleg azzal a paradox következménnyel is járt, hogy a magánvállalkozó vagyonőr a megbízási szerződés erejénél fogva közfeladatot végző személlyé lépett elő⁴⁵.

A tényleges magánvállalkozók, illetve a természetes személyek (tehát nem közületek) vagyonőrzési igényeinek teljesítésére a kisiparról szóló 1977. évi XIV. tv. alapján vállalkozhattak. Jellemzően oly módon, hogy e bizalmi szolgáltatások teljesítésének erkölcsi feltételeit, illetve azok kellék és jogszavatosságát, a szolgáltatótól hatósági felügyeletét az állam szervei csak igen csekély mértékben voltak képesek biztosítani. A magánbiztonsági szolgáltatások fejlődésének ezt az időszakét nevezte Szövényi György⁴⁶ a „baseball ütős brigádok” korszakának, amikor az állam a tulajdonos, a megbízó és a vállalkozó sem volt tisztában az e tevékenységet érintő jogokkal és kötelezettségekkel. A gazdasági életben uralkodóvá váltak az eredeti tőkefelhalmozás korszakának gazdasági erkölcsi.

E ponton szükséges megjegyezni azt is, hogy a centralizált tervutasításos állami gazdaságirányítási rendszer büntetőjogi védelmére hivatott társadalmi tulajdon és népgazdaság-védelmi rendészeti szolgálat már az 1970-es évek elején súlyos funkciózavarokkal küzdött. Az állam gazdaságpolitikai elhatározásainak érvényesülésére koncentrált bűnüldöző felderítő tevékenység alkalmatlannak bizonyult a decentralizált és gyorsan differenciálódó gazdasági rendszerben keletkező információkat kövesse. E mellett a szervezetben orientációs zavarokat okozott, hogy a Btk. novellájában az 1971. évi 28. tvr.-ben megfogalmazott új jogpolitikai igény, amely szerint a gazdaságot adminisztratív jogi eszközök helyett elsősorban gazdasági szabályokkal kell befolyásolni.⁴⁷ Ebben a helyzetben a gazdaságvédelmi célú rendőri fellépés súlyosan bizonytalanná és természetesen hatástalanná vált. A rendészeti gazdaságvédelem diszfunkcióit, a kormány azzal is fokozta, hogy a hibákat észlelve 1974-ben a hagyományos rendészeti struktúrát érintetlenül hagyta, azzal párhuzamosan megszervezte a regionálisan működő úgynevezett gazdaság-rendészeti rendőri egységeket, minek következtében a bűnüldözés területén végletesen kaotikus

⁴⁵ Szövényi György: A törvény, amely nem rengette meg a világot. Belügyi Szemle 1998/12. szám 23. o.

⁴⁶ Uo.

⁴⁷ Tóth Mihály: Gazdasági bűnözés és bűncselekmények. KJK Kerszöv Kiadó. Budapest, 2000. 29. o.

állapotok alakultak ki. Végezetül e káosz azzal vált teljessé, hogy a rendszerváltást közvetlenül megelőzően átszervezési intézkedésekkel szétzilálták a teljes gazdaságvédelmi rendszert, és a szervek szakképzett munkatársait szélnek eresztették.

A rendészeti gazdaságvédelem tartós funkciózavarai, majd szétesése a magángazdaság védelmi rendszerének hiánya illetve ellentmondásossága oda vezetett, hogy hazánk gazdaságtörténetének, egyik legjelentősebb eseménye a privatizáció, majd a magántulajdonon alapuló gazdasági rend kialakulása úgy ment végbe, hogy a nemzeti vagyron és a magángazdaság egyaránt ellenőrizetlen maradt.

Az 1989. évi XXXI. tv-el módosított 1949. évi XX. tv. (a továbbiakban: módosított Alkotmány) megteremtette a modern piacgazdaság alkotmányos alapjait az 1990-es évek közepére kialakult a hazai tulajdoni viszonyok tartósan jellemző szerkezetére. A bruttó hozzáadott érték 70%-át magántulajdonban lévő vállalkozások hozták létre, míg a főként nem piaci ágazatokban működő szervezetek (igazgatás, oktatás, egészségügy) hozzájárulási aránya 30% körül mozgott. Ebben a helyzetben a kérdés úgy merült fel, hogy az új társadalmi berendezkedés viszonyai között az állam milyen módon lép fel a gyökeresen megváltozott tulajdonviszonyok védelme érdekében.

A módosított Alkotmány megalkotását kísérő politikai kommunikációban általánosan elfogadott nézet volt, hogy az 1949-es Alkotmányból csak annak címe maradt a régi. Ezzel szemben Finszter Géza teljes joggal úgy vélekedett, hogy az 1989. október 23-án hatályba lépett Alaptörvény a testületet (a rendőrséget) a hadsereggel egy kategóriába sorolva deklarálta az 1945 utáni militarista rendészeti modell változatlanságát és a rendőrségnek a civil közigazgatástól való elhatárolódását.⁴⁸ A szerző megjegyzése ugyan a konzervatív rendőrség felfogásra irányul, azonban szinte automatikusan veti fel azt a kérdést, hogy a rendfenntartás rendőrségi monopóliuma mellett miként érvényesülhetnek az önjogi privát tulajdonosok biztonsági igényei. Finszter Géza később – a módosított Alkotmány alapján kialakuló közbiztonsági rendszer szabályozásának tapasztalatait is birtokolva – a magánbiztonsággal kapcsolatos korlátozó, bizalmatlanságon alapuló jogszabályok háttérben azt a hivatalnoki megközelítést feltételezte: „*amely egyszerűen képtelen elfogadni azt a tényt, hogy a biztonságot magánvállalkozásban nagy felelősséggel magas szellemi nívón is lehet szolgálni*”⁴⁹

Az önmagát túlélő konzervatív-rendészeti felfogás jogalkotási következményeire mutatott rá Szikinger István⁵⁰. A közületi rendészeti szervek tevékenységéről szóló 6/1988. (II.12.) MT rendelet, továbbá a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. tv. (Rtv.) felhatalmazó rendelkezései folytán átmenetinek szánt 87/1995. (VII. 14.) Korm. rendelet, illetve az azt felváltó a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyronvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenység szabályairól, Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Kamaráról rendelkező 1998. évi IV. tv. (továbbiakban: VSzVMt.) kritikai elemzése során a szerző idézett művében arra a következtetésre jutott, hogy a jogalkotó a magánbiztonságot a közbiztonság részeként kezeli és annak védelméről a közbiztonság megőrzésének „melléktermékeként” kíván gondoskodni. A bírált törvényszöveg, amely szerint „*E törvény célja, hogy – a közrend, a közbiztonság javítása, s ennek részeként a személy és vagyronvédelem, a bűnmegelőzés hatékonyságának fokozása érdekében – erősítse a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyronvédelmi, valamint a magánnyomozói*

⁴⁸ Finszter Géza: A rendőrség és a közbiztonság kelet-európai tapasztalatok. In: Vigh József – Katona Géza (szerk.) Társadalmi változás, bűnözés, rendőrség. BM Kiadó. Budapest, 1992. 49-57. o.

⁴⁹ Finszter Géza: Magánvállalkozások a biztonságért. Belügyi Szemle 1998/12. szám 6. o.

⁵⁰ Szikinger István: Rendőrség a demokratikus jogállamban. Sík Kiadó Kft. Budapest, 1998. 44. o.

szolgáltatás törvényességét". Azt jelzi, hogy a jogalkotó nem vett tudomást arról, hogy a közrend a közbiztonság illetve a magánbiztonság önmagukban önálló alkotmányos értéket képviselnek. Az kétségtelen, hogy egymáshoz közel álló, sőt kölcsönhatásban lévő fogalmakról van szó, ami azonban nem változtat azon a tényen, hogy a közrend, közbiztonság fogalma a közjog leszármazottja, míg a személy és vagyonvédelem kifejezéssel jelzett magánrend alapvetően magánjogi meghatározottságú jogi entitás. Ennél fogva a VSzVMt. idézett célmeghatározása nem más, mint a magánrend védelme terén is érvényesíteni kívánt állami szupremácia igény deklarálása. Amely egyébként jogalkotási, illetve jogalkalmazási előnyökhöz nem vezet, viszont nehézségeket okoz, a köz- illetve magánrend védelmét szolgáló jogi eszközök alkalmazhatóságának elhatárolása terén.

A módosított Alkotmány és a magánbiztonsági szabályok bírálataival kapcsolatban nem hagyható figyelmen kívül az a tény, hogy a VSzVMt. jóval a rendszerváltás után, pontosabban a második kormányzati ciklus első évében jelent meg. Így a magántulajdonon alapuló piacgazdaságban működő személy és vagyonvédelmi szolgáltatások jogi hátterének megteremtésében kapcsolatban felvetett konzervatív pártállami hatások kiemelése önmagában nem vezethet helytálló következtetésekre. Ebben az időszakban (a törvény előkészítés során) ugyanis már erőteljessé váltak egy másfajta, áthagyományozódó konzervatív állam és rendészetfelfogás hatásai is. A kormányzati hatalmat megszerző polgári demokratikus elit az új államrendszer rendészeti struktúrájának kialakításakor, sok vonatkozásban az 1945-ben megszakadt polgári berendezkedés társadalomfilozófiai, sőt ideológiai hagyományaira is támaszkodott. Nem tagadható, hogy bizonyos nemzeti hagyományok a jogállamiság irányába mutató új rendészeti struktúra és működési rend kialakításakor, a testületek szétzilálódott akcióképességének helyreállítása és az alkotmányhűség, valamint a nemzeti érzület felelevenítése kapcsán, indokolt és hasznos is volt. Ezek mellett azonban a két világháborúval, forradalmakkal, a trianoni békeszerződés következményeinek gyötrelmeivel, és a világgazdasági válság súlyos terheivel nehezített történelmi időszak olykor nosztalgikus emlékei, kevés valóban használható támpontot nyújtottak, egy a demokratikus jogállami követelményeknek megfelelni törekvő, nyitott gazdaságú plurális demokrácia közbiztonsági rendszerének kiépítéséhez.

Mindezen körülmények jórészt magyarázzák a jogalkotási folyamat elhúzódását és azt is, hogy a jogszabály végső változata lényegében a magánbiztonsági szakma és a jogszabályt előkészítő főhatóságok vitájának kompromisszumos torzójaként készült el.⁵¹ A jogalkotás folyamatában – jellemző módon – élénk vita alakult ki a szakmai kamara szükségességéről, illetve arról, hogy amiként történjen az állam és a kamara közötti feladatmegosztás.⁵² Összességében a szabályozás egésze ellentmondásosra sikeredett, amelynek következményeit a VSzVMt.tv-t felváltó 2005. évi CXXXIII. tv. (továbbiakban: SzVMt.) indokolásában hosszasan bírálta a jogalkotó. Mindazonáltal az új törvény sem változtatott azon a felfogáson, hogy a jogszabály elsődleges célja a közrend és a közbiztonság javítása, amely tevékenység része a személy- és vagyonvédelem.

Kiss Daisy a jogbiztonság, az állami szervek törvény általi meghatározottságának elvét, a fogalmi tisztaság és a normavilágosság követelményeit zsinórmértéknek tekintve elemezte a módosított Alkotmány és a Rendőrség, valamint más, a rendfenntartásban résztvevő állami, illetve civil szervezetek alkotmányos, közjogi helyzetét.⁵³ A szerző ma is

⁵¹ Szövényi György: i.m. 21. o.

⁵² Szövényi György: i.m. 26. o.

⁵³ Kiss Daisy: „Ez így életszerű.” A Rendőrségről és az Ügyészségről egy büntetőügy ürügyén. Belügyi Szemle 2005/6. szám

érvényesnek tekinthető álláspontja szerint az a tény, hogy a módosított Alkotmány 40/A.§ (2) bek. első mondata, amely szerint „a közbiztonság és a belső rend védelme a rendőrség feladata” ahhoz az értelmezéshez vezethet, hogy az állam alkotmányos közbiztonság-védelmi feladatainak egyedüli letéteményese a Rendőrség.⁵⁴ E felfogás több okból is értelmezési zavarok forrása lehet:

- Nem felel meg az életbeli valóságnak a totális közrend és közbiztonságvédelmet kizárólagosan monopolizáló rendőrségkép, ugyanis köztudomásúan a rendőrség mellett több állami rendészeti szerv is működik.
- A hivatkozott alkotmányos szabály bizonytalanná teszi a rendőrség és más állami rendészeti szervek közötti feladat és hatásköri szabályokban rögzített horizontális feladatmegosztást (például: a nemzetbiztonság és a közbiztonság védelme vonatkozásában) és emellett jelentős problémát okoz a kormányzati és az önkormányzati feladatmegosztás terén is.
- A vizsgált alkotmányos szabályok tartalmát tekintve állítható, hogy a magánbiztonsági szolgáltatóknak illetve a róluk szóló törvényeknek, nincs köze a módosított alkotmány 40/A.§ (2) bekezdéséhez.

A közrend, a közbiztonság, illetve a rendőrségi törvény és az ún. „magánhadseregekre” vonatkozó törvények ellentmondásosságának legfőbb oka az alkotmányos fogalmak tisztázatlansága. Erre világít rá a 13/2001. (V. 14.) AB Határozat, amely szerint a közbiztonság fogalom ugyan alkotmányos értéktartalommal bír, azonban *„minden szempontból bizonytalan és így olyan mértékig önkényesen értelmezhető jogfogalom, amely nem alkalmas arra, hogy egyes alapjogok mércéjéül szolgáljon.”* Egyebekben egyet kell értenünk a Kis Daisy véleményével abban is, hogy e fogalmi tisztázatlanságból vezethető le a valóban működőképes és hatékony jogi stratégia hiánya és az is, hogy a jogrendszerből hiányzik a közrend védelmét összefoglaló, az alkotmány és a szervezet törvényei között jogdogmatikai hidat alkotó törvény. A szerző határozottan úgy vélekedik, hogy a *„fogalmi tisztázatlanságra épülő akár külső, akár belső jogrendszer leginkább egy feje tetejére állított csonka gúlára emlékeztet, s az ebből adódó bizonytalanság felveti annak kérdését, hogy szabad-e lehetséges-e a jogalkotásban egyáltalán tovább lépni, a kategóriák körütekintő tisztázása nélkül.”*⁵⁵

A jelen tanulmány kontextusában nem kerülhető meg annak megállapítása, hogy az Alaptörvény 46. Cikke is a Rendőrség alapvető feladataként határozza meg, a közbiztonság, a közrend védelmét. Amint azonban az idézett Cikk címéből is kiderül e rendelkezés a rendőrség, mint szervezetre vonatkozik és nem a közrend, közbiztonság egészére nézve jelöl meg a testület számára minden más rendvédelmi szervezetet kizáró hatáskört. A módosított Alkotmány 40/A § (2) bekezdésében foglalt feladat meghatározás következményeihez képest azonban jelentős eltérés, hogy az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló 2012. évi CXX. (továbbiakban: Rend.tv.) részben biztosította az alaptörvény és az egyes rendészeti szervezeti törvények között hiányzó jogdogmatikai átmenetet. Legalábbis annyiban, hogy a jogszabály az alkotmányos jogalkotás követelményeinek megfelelően újra szabályozta és világos rendszerbe helyezte a rendőrség és már kormányzati irányítása alatt álló szervek mellett a közbiztonság védelme érdekében

⁵⁴ Kiss Daisy: i.m. 32. o.

⁵⁵ Kiss Daisy: i.m. 6. o.

működő más rendészeti szervezetek tagjainak tevékenységét. Figyelemre méltó körülmény az is, hogy a Rend. tv. 1. §-a a magánbiztonsági szolgáltatókat nem sorolja a rendészeti feladatokat ellátó személyek közé. Mindez azonban – már csak a jogszabály tárgyára tekintettel sem - oldhatta meg a közrend értelmezésének fogalmi problémáit.

Az eddig kifejtettek alapján látható, hogy a jogalkotás és a jogalkalmazás terén hosszabb ideje van igény a magánbiztonság fogalmának tisztázására, illetve a közrend fogalom letisztítására. E törekvést segítheti, a magánrend fogalmát meghatározó paradigmák áttekintése.

Az Unió valamennyi tagállamában általánosnak mondható tapasztalat a magánbiztonság térnyerése, a magán- és közterületek közötti határok elmosódása⁵⁶. Számolni kell annak kockázatával, hogy e területek tulajdonosa önérdékből vagy saját gazdasági érdekeikre tekintettel szükségtelen, vagy aránytalanul súlyos korlátozásokat vezetnek be. E vonatkozásban a magánérdek és a közérdek egyensúlyának megtalálása szilárd fogalmi alapokat követel.

A magánrend alkotmányos paradigmáit rendszerezve rá kell mutatnunk arra, hogy a közrend illetve a magánrend védelme merőben eltérő eszközökkel történhet. A közrend közbiztonság védelme az Alaptörvényből következő államcél, amelynek elérése az állam szerveinek sarkalatos törvényekben meghatározott, szigorúan normatív alapokon nyugvó, rendészeti eszközök alkalmazásával teljesíthető kötelessége. A magánbiztonság védelme érdekében az állam rendészeti szerveinek beavatkozása csak kivételes esetekben, főként e szervek számára meghatározott általános segítségnyújtási kötelezettség teljesítése, illetve a jogos védelem vagy a végszükség eseteiben történhet. Ami egyben azt is jelenti, hogy a hatóságok rendészeti eszközök alkalmazásával történő magánbiztonság-védelmi célú eszközök beavatkozásának belépési küszöbét főszabályként a büntető- valamint a szabálysértési jogban, továbbá az egyes közigazgatási normákban megfogalmazott jogsértések jelzik. Ez ad választ Kántás Péter – egyébként jogos – bíráló megjegyzésére, miszerint a magánbiztonság védelmére rendelkezésre álló jogi eszközöket említve elmulasztottam, egy korábbi tanulmányban elmulasztottam, legalább a „van” szintjén bemutatni azokat a tipikus magánjogi sérelmeket, melyek esetében a közbiztonság és a közrend védelmére felsorakoztatott jogi eszközök is bevetethők.⁵⁷ A magánrend (a magánbiztonság) védelmére irányuló közjogi beavatkozás tipikus oka az, hogy a tulajdonos vagy az érdekelt elmulasztotta tulajdonának vagy érdekének védelmét, illetve védekezése sikertelennek bizonyult és bekövetkezett a megelőzni szándékozott sérelem. Amennyiben az érdeksérelem nem ütközik valamely pönalizált közjogi tényállásba, úgy az magánjogi úton orvosolható.

Ezzel szemben a magánrend védelme kizárólag a tulajdonos illetve az érdekelt személyes vagy megbízottjának közreműködése révén a 2005. évi CXXXIII. törvény (a továbbiakban: Ptk.) III. fejezetében foglalt szabályok szerint történhet. E védelmi tevékenység - ellentétben a közrend védelmét szolgáló offenzív és leggyakrabban represszív következményekkel járó állami beavatkozással – alapvetően deffenzív tartalmú illetve a megbízó jogos érdekeit szolgáló információszerzésre irányul. A magánrend védelmére irányuló cselekvés lényege az őrző-védő fizikai vagy virtuális jelenlét, a technikai védelem,

⁵⁶ <http://www.coess.org/pdf/COESS-White-People-Private-Security.pdf> idézi Finszter Géza: Erőszakszervezet vagy biztonságos szolgáltató hatóság. Tanulmány a rendészetről. Kézirat 15. o.

⁵⁷ Kántás Péter: A közrend- a rendészet „könnyűsúlyú” kategóriája. Közérdek és Közigazgatás. MTA Jogtudományi Intézet. Budapest, 2008. 235. o. A megjegyzés Kacziba Antal: A magánbiztonságról szóló törvény előkészítése című kéziratban leírt magánbiztonság-fogalomra vonatkozik.

a személyvédelem, illetve a megbízó jogos érdekeinek érvényesítését segítő magánnyomozás.

A megbízott útján történő védelemre irányadó ulpianusi szabály miszerint „senki sem ruházhat át több jogot másra, mint amennyivel ő maga rendelkezik” (Ulp. d. 50 A 21) Jogállására tekintet nélkül minden megbízóra általános érvénnyel vonatkozik. E regula érvényesülése több vonatkozásban is értelmezésre szorul.

- Magánbiztonsági szolgáltató nem láthat el az állami szervek hatáskörébe tartozó közrendvédelmi feladatokat. Az állam, polgári jogi megbízói minőségben sem ruházhat át a megbízottra olyan jogosítványokat, amelyek túllépik az SzVMt. III. Fejezetének. a szolgáltatói tevékenység ellátására vonatkozó szabályok. Különös jelentőséget kap a megbízás határainak kijelölése azokban az esetekben, amelyekben az Fböt. hatálya alá tartozó dolgok védelmének megszervezéséről illetve a védelem feladatát ellátó szervezetről kell dönten.
- Az önkormányzati (állami) tulajdon illetve más értékek rendészeti eszközökkel történő védelme terén új kérdéseket vet fel a Magyarország helyi Önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Möt) 17. § (1) bekezdésében foglalt azon felhatalmazás, amely szerint a települési és fővárosi önkormányzat a helyi közbiztonságról, vagyonának, más értékeinek védelméről kényszerítő eszköz alkalmazására törvény alapján jogosult szervezet létrehozásával is gondoskodhat. A hivatkozott törvényszövegből és ahhoz fűzött indokolásból nem állapítható meg, hogy a jogalkotó közelebbről milyen vagyontárgyakat vagy más értékeket milyen alkotmányos érdekből vagy célból emel ki az általános tulajdonjogi jogegyenlőség köréből és biztosít ezáltal e dolgokra nézve fokozott védelmet. Egészen biztos, hogy a közszolgáltatások a lakosság ellátása terén, továbbá egyes önkormányzati vagyonelemek között léteznek a polgári jogi védelemtől eltérő dolgok. A jogbiztonság érdeke azonban mégiscsak azt tenné szükségessé, hogy a törvény legalább utalásszerűen határozza meg a fokozott védelmet indokoltá tévő védett dolgok vagy értékek jogi szempontból releváns jellemzőit. Erre már csak azért is szükség van, mert ilyen módon lehet különbséget tenni a fegyveres biztonsági őrzés, illetve Möt. felhívott rendelkezésében megjelölt önkormányzati rendészeti szerv (gyakorlatilag a közterület-felügyelet) őrzés-védelmi feladatai között.
- További elemzést igényel az is, hogy a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról kijelöléséről és védelméről szóló 2011.évi CLXVI. törvény alapján a kritikus infrastruktúra védelem terén milyen munkamegosztás alakulhat ki az állami rendvédelmi szervek között, illetve e feladatokban milyen szerepet vállalhatnak a magánbiztonsági szolgáltatók.
- Megoldásra váró jogalkalmazási probléma, az is, hogy a természetes személyt megillető, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. tv. (továbbiakban Btk.) 22. § (1)-(4) bekezdésében meghatározott jogos védelem mennyiben ruházható át a megbízott személyének, illetve vagyonának védelmére vállalkozó és e feladatot foglalkozásszerűen ellátó megbízottra.
- A közbiztonság védelmére hivatott állami szervek és a magánbiztonsági szolgáltatók tevékenysége között igen lényeges különbség az, hogy az utóbbiak megbízatásukat versenypiaci szolgáltatásként teljesítik, amelynek költség/haszon számításában döntő szerepet játszik a profitérdekeltség illetve a vállalkozás gazdasági fenntarthatósága. Tapasztalatok azt igazolják, hogy e vállalkozói piacon

a megbízók illetve a szolgáltatók piaci pozíciói nagy mértékben kihatnak a szolgáltatások teljesítésének színvonalára is.

Az adott és az előre jelezhető gazdasági társadalmi kockázatokra, továbbá a magánbiztonság védelmének több mint két évtizedes tapasztalataira tekintettel behatárolhatók az állam magánrend- védelmi feladatai is.

Az állam polgári jogi tulajdonosi minőségében – amennyiben törvény másként nem rendelkezik - a magánrend védelmének eszközeivel védelmezheti a közösségi tulajdont

Nyomós közérdekből az állam, egyébként a magánrend körébe tartozó, azonban közrendi szempontból fokozottan kockázatos magánlétesítmények, vállalkozások, nemzeti értéket is képviselő javak természeti értékek, termőföldek, védelme érdekében jogszabályban meghatározott közjogi védelmet biztosíthat. Ugyanezen okokból az állam a vállalkozó, illetve az érdekelt számára a vállalkozás megkezdésének, illetve folytatásának feltételeként törvényben kötelező magánbiztonság- védelmi szabályokat írhat elő (pld.: sportlétesítmények, pénzintézetek, tömeges kulturális rendezvények, üzemanyagtöltő állomások, pénzváltók, zálogházak stb.) vonatkozásában. A magánrend védelmét ellátó szolgáltatások, bizalmi jellegre tekintettel az állam, meghatározza e szolgáltatások teljesítésének erkölcsi feltételeit, kellék és jogszavatossági követelményeit, a szolgáltatók képzési követelményeit és vizsgáztatási rendjét. A szolgáltatások szakmai színvonalának és a tisztességes gazdasági verseny rendjének megőrzése érdekében az állam gazdasági és jogi eszközökkel előmozdíthatja a megfelelő védelemhez fűződő köz- és magánérdek optimális egyensúlyi állapotának kialakulását.

Reményeink szerint a magánbiztonság paradigmarendszerének leírására tett kísérlet, közelebb vihet egy legalább időlegesen működőképes magánrend-fogalom kialakításához, illetve ahhoz, hogy divergáló és kreatív közös gondolkodás révén felszínre hozzuk a rendszer ellentmondásait és így hozzájáruljunk a fogalom letisztításához. Be kell látnunk azonban, hogy a fogalmat meghatározó tényezők rendszerének összefoglalására tett kísérlet önmagában a sikeres fogalomalkotásnak csupán egyik feltétele. Amennyiben tudomásul vesszük, hogy a változó világrend termékeként megjelenő kockázatokat a küzdelemgyőzelem hangulatát idéző kihívásnak tekintjük, alkalmazkodnunk kellene ahhoz is, hogy ez a viadal a közbiztonság jóhírnevének pástján a rendészet éles fegyverével folyik. Attól lehet tartani, hogy eme elszánt harci késztetést és küzdőszellemet tükröző - amúgy meglehetősen eklektikus – fogalmi környezetben nehéz megtalálni, a merőben civil szemléletű magánrend-védelem helyét.

E kísérlet elvégzésére elsődlegesen a közrend, illetve a magánrend összehasonlítása látszik leginkább kézenfekvőnek. A jogrend természetes tagozódásából, jelesül abból kiindulva, hogy e rendszer a piaci viszonyok rendezettségét magában foglaló magánjogi rendre és az egyén valamint a közösség, az állam és polgárainak kapcsolatát szolgáló közjogi rendre tagozódik,⁵⁸ nem látszik annak jogdogmatikai akadály, hogy e dichotómát a közrend és a magánrend területén is elfogadjuk.

A Szamel Lajos által alkotott közrend fogalomhoz⁵⁹ viszonyítva a magánrend olyan kívánatos jogállapot, amelyben a személy és a jogi személy a magánjogban kifejeződő szabadságjogai, gazdasági-, szociális- és kulturális jogai egyenjogúsága, valamint jogos érdekeinek érvényesülése szavatolt. A magánrend – csakúgy mint a közrend

⁵⁸ Kántás Péter: A rendészet fogalmához. Új rendészeti tanulmányok 1997/1. szám 50. o.

⁵⁹ Szamel Lajos: A rendőrség jogi szabályozásának alapelvei I. Magyar Közigazgatás 1990/4. szám 230-240. o.

– önmagában is alkotmányos érték. A magánrend zavartalan állapota ugyanis, az alaptörvénybe biztosított személyiségi jogokhoz és a tulajdonjoghoz kapcsolódó sokoldalú védelmet élvező alkotmányos cél.

A magánrend fogalmi elemeinek döntő hányada a Ptk. szabályrendszere alapján azonosítható. Ide tartoznak:

- az ember jogalanyisága,
- jogi személy jogai,
- a családjogi szabályok,
- a dologi jog, továbbá a kötelmi jog rendelkezései.

E rendszerhez kapcsolódnak a magánjogi jogviszonyokat érintő közjogi vagy vegyes jogági szabályok is. A közrend és a magánrend viszonyát tekintve belátható, hogy a magánrend több okból sem fogható fel a közrend részeként:

- A szóban lévő két fogalom egymástól eltérő önálló alkotmányos értéket képvisel
- Az alapul fekvő alkotmányos értékek a jogrendszeren belül egymástól alapvetően különböző jogágazati kategóriaként léteznek.
- A közrend fogalom elemeinek folyamatos bővülése, illetve további tágítása⁶⁰. E meghatározást a rendészet „könnyűsúlyú” kategóriájának pozíciójából a „fölfúvódott vörös óriások” csoportjába kerülhet és kohézióját veszítve szétporlad a jogi univerzumban.
- Az említett fogalmak egyesítése folytán a magánrend joghoz kötöttségének eltérő, lényegesen lazább fogalmi struktúrája szükségképpen fellazítaná a közrend szigorú normativitását, és minek következtében meggyengíthetné a rendészeti beavatkozások szigorú alkotmányosságát és törvényességét biztosító anyagi- és eljárásjogi rendet. E tekintetben elegendő, ha a jogos érdek fogalmának normatívtásával kapcsolatos bizonytalanságokra utalunk.

Nem tudunk azonosulni azzal az állásponttal, amely szerint a közhatalom által garantált biztonság „felett” vásárolt ún. addicionális biztonság csupán közönséges áru.⁶¹ Fenntartásunk egyik motívuma az a nemzetközi tapasztalat, hogy az államok egyre nagyobb mértékben túlterhelt rendőri apparátusai, a közbiztonságért viselt felelősség megosztása nélkül, hosszabb távon aligha lehetnek képesek feladataik megfelelő szintű ellátására. Emellett a közbiztonság fenntartásának monopolizálása átlépheti, a rendészeti költségvetés növelésének még észszerűnek mondható határait.⁶² Az állam közbiztonsági felelősségének megosztása jogállami feltételek mellett nyilván nem történhet az állam alkotmányos közbiztonság-védelmi feladatainak, netán rendészeti monopóliumának – privatizálása révén. Az államot terhelő közbiztonság- közrend-védelmi feladatok csökkentésének járható útja az lehet, ha az állam közjogi eszközök révén növeli a magánrend fokozott közbiztonsági kockázatú tárgyainak kötelező tulajdonosi védelmét. Csökkentve ez által a rendészeti beavatkozást igénylő jogsértések bekövetkezésének lehetőségeit, illetve alkalmait.

Ma még talán a valóságtól elrugaskodott gondolatnak tűnik, hogy a kockázattársadalom önvészélyeztető tendenciáira a restriktív exkluzív gyakorlat helyett a büntető jog

⁶⁰ Kántás Péter: A közrend a rendészet „könnyűsúlyú” kategóriája. In: Szamel Katalin (szerk.) Közérdek és Közigazgatás. MTA Jogtudományi Intézet. Budapest, 218. o.

⁶¹ Kántás Péter: A közrend a rendészet „könnyűsúlyú” kategóriája. i. m. 225. o.

⁶² <http://www.coess.org/pdf/COESS-White-People-Private-Security.pdf> idézi Finszter Géza: Erőszakszervezet vagy biztonságos szolgáltató hatóság. Tanulmány a rendészetről. Kézirat 15. o.

liberalizálására, esetleg a hazai gyakorlatban a mindent átható officialitás lazítására törekedve növelik a magánrend védelmének terrénumát.⁶³ Nem zárható ki – annak a már ma is létező gyakorlatnak – a kiszélesedése sem, hogy egyes nem közvetlenül a harctevékenységhez kapcsolódó katonai diszlokációs, hadtáp, egyéb ellátó illetve az azokkal összefüggő őrzés-védelmi feladatokat magánbiztonsági szolgáltatók lássák el. Nos mindezek miatt talán okkal gondoljuk, hogy a magánrend-védelmi szolgáltatások nem feltétlenül sorolhatók a közönséges árúk fogalomkörébe.

Viszonylag egyszerű feladat a közrend-közbiztonság, illetve a magánrend magánbiztonság fogalmi párosainak elhatárolást célzó értelmezése. A közbiztonság a közrendhez képest ugyanis nem tartalmaz attól eltérő jogi szempontból releváns fogalmi elemeket. Sőt az a véleményünk, hogy a közbiztonság nem vagy nem elsősorban jogi terminus technikus, hanem sokkal inkább politikai szociológiai kategória. Nem más, mint a társadalom kívánatos, közrendjére vonatkozó alkotmányos célkitűzéseknek a társadalmi valósággal történő találkozásából adódó közérzeti és gyakorta politikai értékítéletet is tartalmazó vélekedés. Amennyiben a közbiztonság fogalomba mégis közjogi elemeket kívánunk belezárni, úgy eljuthatunk mindazon törvényi tényállásokig, amelyek egyébként a rendészeti szervek tevékenységének eredményjelző táblázataiban foglalt címsorok megfelelőit jelentik.

A közrend és a közbiztonság azért sem összevethető fogalmak, mert a közbiztonság állapotát reprezentáló legfontosabb büntetőjogi tényállások alig több, mint egy tucat megtörtént jogesetet jelentenek, míg a közrend-fogalom tartalmilag felöleli a tényállásokba öntött, jogi következmények nélkül megtörhetetlen társadalmi tabuk teljességét. Természetesen tudatában vagyunk annak, hogy érveinktől függetlenül vagy éppen azok ellenére a magánbiztonság, mint jól hangzó tartalmilag azonban üres funkcionális fogalom létezik, és fenn is marad. Ami önmagában nem nagy baj, legalábbis mindaddig, amíg valamely jogszabály vagy kötelezettség jogérvényes viszonyítási alapként nem kívánjuk alkalmazni.

A rendészet-versus magánrendészet fogalmait összehasonlítva elsősorban arra szükséges utalnunk, hogy a hazai rendészettudományokban általánosan elfogadott nézet szerint a rendészet joga mindazoknak a jogi normáknak a foglalata, amelyek meghatározzák a rendészeti intézkedést követelő, „lehetővé tévő” vagy megengedő tényállásokat, és előírják a hatósági beavatkozás formáját is.⁶⁴

A rendészet tárgya (anyagi joga) a büntető és a szabálysértési jog továbbá a közigazgatási szakjognak azon forrásai, amely az adott terület védelmét közigazgatási felelősséget megalapozó tilalmak, tényállásba foglalásával látják el.⁶⁵ Mindezek után hosszadalmas érvelés nélkül is kijelenthetjük, hogy a magánjogra (polgári jogra) mint a védelem tárgyára épülő magánrend-védelmi vagy ha úgy tetszik magánbiztonsági szolgáltatások semmiképp sem tekinthetők magánrendészetnek. Ilyen magánrendészeti tevékenység a jogállamban egyszerűen nem létezik.

A magánrend, illetve a magánrend-védelem fogalmi struktúrájának kialakítására tett kísérletet egyetlen cél vezette: Ha csak kis lépéssel is továbbmenve a Kiss Daisy által

⁶³ Irk Ferenc: i. m 290. o.

⁶⁴ Finszter Géza: A rendészet elmélete. KJK-Kerszöv Kiadó, Budapest, 2003. 25. o.

⁶⁵ Uo.

megjelölt irányba, közeledjünk az általa, majd később Finszter Géza,⁶⁶ Borai Ákos⁶⁷ és mások⁶⁸ által is követett célhoz: amely egy átfogó köz és magánbiztonságról szóló törvény megalkotásának elméleti előkészítéséhez.

⁶⁶ Finszter Géza: Tanulmányok a rendészeti stratégiához, A rendészet rendszerszemléletű megközelítése és a stratégiai tervezés. Rendészeti Szemle 2010. Különszám 79-118. o.

⁶⁷ Borai Ákos: Javaslat a polgári biztonságvédelmi tevékenységről szóló törvény koncepciójára. A rendőrség Tudományos Technológiai és Innovációs Tanácsának felkérésére készült kézirat. 2008. június

⁶⁸ Kacziba Antal: Magánbiztonság 2005. A magánbiztonsági törvény előkészítése kézirát